

Høringsinnspill fra Norsk Sykepleierforbund til Utdannings- og forskningskomiteen – statsbudsjettet 2026

Innledning

Norsk Sykepleierforbund (NSF) mener regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 ikke svarer på de store utfordringene i helse- og utdanningssektoren. Regjeringen prioriterer verken høyere utdanning eller tiltak som kan møte den alvorlige mangelen på sykepleiere og jordmødre. Mangelen på helsepersonell er den største utfordringen i norsk velferd. Skal vi lykkes, må Stortinget bidra til et **tverrpolitisk forlik om en langtidsplan for helse**, forankret i et realistisk finansieringsgrunnlag. NSF ber om at forhandlingene om statsbudsjettet 2026 brukes til å ta de første, nødvendige grepene.

Konkrete forslag til endringer i budsjettet:

1. Øk UH-rammen for å styrke utdanning av sykepleiere

Kapittel 260 Universiteter og høyskoler, post 50

- Styrk universitetene og høyskolene med 250 mill. kroner for å styrke læring og gjennomføring i sykepleierutdanning på bachelor- og masternivå.
- Reverser kuttet til sykepleierutdanningene ved Nord universitet, UiT og Høgskolen i Molde på 40 mill. kroner

2. Øk utdanningskapasiteten for samfunnskritiske utdanninger

Kapittel 260 Universiteter og høyskoler, post 50/70

- 100 studieplasser til masterutdanning i **intensivsykepleie** – 8 mill. kroner.
- 150 studieplasser til masterutdanning i **helsesykepleie** – 11 mill. kroner.
- 100 studieplasser til masterutdanning i **jordmorfag** – 8 mill. kroner.
- 50 studieplasser til masterutdanning i **psykisk helse, rus og avhengighetsarbeid for sykepleiere** – 4 mill. kroner.

3. Etabler flere desentraliserte og fleksible spesialsykepleierutdanninger

Kapittel 260 Universiteter og høyskoler, post 50

- Øk UH-rammen med 100 mill. kroner med føring om etablering av flere desentraliserte og fleksible spesialsykepleierutdanninger innen **jordmorfag, avansert klinisk allmennsykepleie, kreftsykepleie og psykisk helse, rus og avhengighetsarbeid**.

4. Sørg for at studenter ikke får ekstraavgifter for gjennomføring av praksis

Kapittel 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 71

- Etabler et stipend i Lånekassen for helsefagstudenter med bo- og reiseavgifter for praksis langt unna campus – 50 mill. kroner.

Begrunnelse for forslagene

Universitetene og høyskolene trenger handlingsrom for å utdanne sykepleiere av god kvalitet

Universiteter og høyskoler må styres tydeligere for å dreie sin aktivitet mot uttalte samfunnsbehov. UH-institusjonene har fått nedjustert rammene til 2019-nivå, til tross for at de ble bedt om å øke kapasiteten ifm. Utdanningsløftet under koronapandemien. I Utdanningsløftet lå det bl.a. inne midler til 250 studieplasser til bachelorutdanning i sykepleie og 200 studieplasser til videreutdanning i spesialsykepleie, som nå fases ut. Dette til tross for at dette er samfunnskritiske utdanninger som i stor grad svarer på behov i helse- og omsorgstjenestene. En forutsetning for å kunne øke kapasiteten i sykepleierutdanningene er at det tas grep for bedre studentoppfølging, praksiskapasitet og førstestillingskompetanse. NSF mener derfor UH-rammen må økes med tilsvarende beløp studieplassene i sykepleie i Utdanningsløftet utgjør (studieplassbeløp, fullt

opptrappet, 250 mill. kroner), med føringer om at disse midlene brukes til å øke læring og gjennomføring i sykepleierutdanninger på bachelor- og masternivå. Utdanningsfagmiljø, praksiskapasitet og veiledning bør prioriteres. Dette vil gi bedre utnyttelse av eksisterende kapasitet og av hver enkelt sykepleierkandidat. Stortinget bør reversere kuttet til sykepleierutdanningene ved Nord universitet, UiT og Høgskolen i Molde på 40 mill. Kroner. Institusjonene har satset på desentrale modeller som gjør utdanningene mer tilgjengelige, og bør ikke straffes for svingende søkning i etterkant av koronapandemien. Tvert om trengs det forutsigbarhet for å sikre stabil tilgang på sykepleierkompetansen over hele landet.

Flere studieplasser til samfunnskritiske utdanninger

Dette er utdanninger som er særlig viktig for velfungerende helse- og omsorgstjenester, pasientsikkerhet, helseberedskap og for å imøtekomme presserende behov og aktuelle satsinger, bl.a. Opptappingsplan for psykisk helse (2023-2033). Utdanningene er videre viktig for forebyggende helsearbeid, kommunale helse- og omsorgstjenester og for å gi bedre tilgang på kompetanse det er stort behov for. Stortinget bør prioritere finansiering til studieplasser det er stort behov for, og samtidig stille forventninger til at UH-institusjonene dreier mer av egne ressurser mot å realisere økt kapasitet på disse områdene. Dette handler bl.a. om å ta i bruk praksiskapasitet i større deler av landet, bruk av desentrale studiemodeller, mv. Masterutdanning i psykisk helse, rus og avhengighetsarbeid for sykepleiere finnes p.t. kun i Oslo, med planlagt etablering i Molde. Utdanningen gir spesialisert sykepleierkompetanse innenfor et område som kommunene har stort behov for. Det er viktig at utdanningen etableres flere steder, spesielt når den nå kun finnes i hovedstaden. Jordmødre og helsesykepleiere er avgjørende god fødselsomsorg og forebyggende helsearbeid blant unge, over hele landet. Intensivsykepleiere er en grunnsten i spesialiserte helsetjenester. Koronapandemien viste at vi trenger økt intensivkapasitet, noe som gjør investering i flere intensivsykepleiere et viktig grep for helseberedskap og pasientsikkerhet.

Vi trenger desentrale og fleksible spesialsykepleierutdanninger

Desentralisert utdanning senker terskelen for å ta utdanning, noe som er særlig viktig i kommuner der rekrutteringsutfordringene er store og der tilgangen på spesialisert kompetanse er lav. For utdanningsinstitusjonene er kostnaden ved å tilby slike utdanninger ofte høyere enn campusbaserte tilbud. Et eksempel er mindre studentkull og utgifter til flybilletter, som er unngåelig ved desentrale utdanninger i Nord-Norge. Stortinget bør være opptatt av at spesialsykepleierutdanninger kan tilbys fleksibelt og samlingsbasert. NSF foreslår midler for å dekke merkostnader for tilbud av desentralisert sykepleierutdanning på høyere grads nivå (master), især jordmorutdanning, avansert klinisk allmennsykepleierutdanning (AKS), masterutdanning i psykisk helse, rus og avhengighetsarbeid for sykepleiere og kreftsykepleie. Disse fagområdene er spesielt viktige for kommunale helse- og omsorgstjenester. AKS-utdanningen tilbys p.t. kun av utdanningsinstitusjoner sør for Trøndelag, med ett fleksibelt tilbud rettet mot Nord-Norge. Det trengs flere AKS-tilbud i Nord-Norge, for å utdanne sykepleiere med avansert breddekompetanse, og kliniske ferdigheter på ekspertnivå. Samarbeid med studiesentre kan bidra til rekruttering og lokal forankring.

Bo- og reisestipend for helsefagstudenter i praksis langt fra campus

Regjeringen foreslår å utvikle ordningen med at UH-institusjonene søker HK-dir om midler til bo- og reisestøtte, og i stedet legge midlene til UH-rammen (kap. 260). NSF mener det bør etableres en stipendordning rettet direkte mot studenter som rammes av ekstraavgifter til bopel og reise som følge av praksis langt fra campus. Ordningen bør være knyttet til Lånekassen og ikke gå via utdanningsinstitusjonene. At studenter får ekstraavgifter til bopel og reise for å gjennomføre praksis desentralt, senker interessen for slik praksis. Dette er uheldig siden desentral praksis bidrar til økt bosetting og rekruttering til distrikt. En ordning gjennom Lånekassen gjør at midlene rettes direkte til studentene med ekstraavgifter, uten byråkratiserende mellomledd via utdanningsinstitusjonene.